

Звонарєва Л.В.

учитель історії

Херсонська загальноосвітня школа

I-III ступенів №4

Херсонської міської ради

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

***Анотація.** У статті представлена про український фольклор з часів виникнення і до сучасності. Акцентовано увагу на тому, що розвиток українського фольклору можна розглядати у формі етапів, які відображають основні періоди та характеристики його історії. У висновках наголошено на тому, що український фольклор є важливим джерелом національної гордості та самоідентифікації громадян України. Вивчення та збереження фольклору сприяє зміцненню національної свідомості та розкриттю багатства та різноманітності культурної спадщини нашої країни.*

***Ключові слова:** український фольклор, історія, сучасність, національна ідентичність, самоідентифікація.*

***Zvonarova L. Ukrainian folklore: history and modernity.** The article presents an overview of Ukrainian folklore from its origins to the present day. Emphasis is placed on the fact that the development of Ukrainian folklore can be seen in the form of stages that reflect the main periods and characteristics of its history. The conclusions emphasize that Ukrainian folklore is an important source of national pride and self-identification for the citizens of Ukraine. The study and preservation of folklore contribute to the strengthening of national consciousness and the revelation of the richness and diversity of our country's cultural heritage.*

***Key words:** Ukrainian folklore, history, modernity, national identity, self-identification.*

Актуальність. Український фольклор є надзвичайно багатим та різноманітним. Він має давню історію, що сягає глибоко в минуле, і водночас продовжує жити та розвиватися в сучасному світі. Ця

комбінація давніх традицій та нових впливів робить український фольклор неповторним і важливим компонентом культурної спадщини.

Історія українського фольклору налічує тисячоліття. З давніх-давен українські народи передавали свої знання, переказували легенди, співали пісні та танцювали у фольклорних обрядах. Український фольклор відображає різноманітні аспекти життя людей: вірування, традиції, звичаї, знання про природу та космогонію. Український фольклор включає в себе багато жанрів: народну пісню, казку, легенду, приказку, обрядову поезію, різноманітні обряди та традиції. Кожен з цих жанрів має свої особливості та відображає певний аспект української культури.

У сучасному світі український фольклор продовжує жити та розвиватися. Він інкорпорує нові теми, відображає сучасні реалії та використовує нові технології для поширення. Українські фольклористи та митці активно досліджують та відтворюють традиційні обряди та жанри, а також створюють нові твори, використовуючи фольклор як джерело натхнення. Завдяки цьому поєднанню старого та нового український фольклор залишається живим та актуальним, сприяючи збереженню культурної ідентичності та підтримці національного самовизначення [3, с. 274].

Питання фольклору України з часів його виникнення до сьогодні вивчають різні вчені-дослідники. Здебільшого вони роблять акцент на фольклорних традиціях з метою збереження культурної самобутності народу в умовах глобалізації; розглядають український фольклор як джерело історико-етнографічних знань. На сьогодні відомі праці таких вчених: Вишневського О., Гнидкої К., Кімаковича І., Скориці Д., Шарової Т., Сорокіної О., Циганок О. та ін.

Метою статті є огляд особливостей українського фольклору в часових межах історії та сучасності.

Виклад основного матеріалу. Історія виникнення українського фольклору має давні коріння і пов'язана з багатовіковою історією українського народу. Фольклор формувався протягом великого періоду часу, враховуючи вплив різних культурних, соціальних і історичних чинників: стародавні часи, вплив племен та імперій, християнство, турецько-татарські напади, козацька епоха, модернізація та сучасність.

Українська земля була заселена людьми вже в давніх доісторичному часі. Жителі цих земель володіли своєрідною культурою, в якій вже були виткані перші міфи, легенди, обряди та пісні, що стали

основою майбутнього фольклору. Землі України знаходилися на перехресті різних культурних впливів. Племена, що проживали тут, мали свої унікальні традиції, які змішувалися з культурою сусідніх народів та імперій, таких як скіфи, сармати, гути, київська Русь та ін. [8, с. 112].

Прийняття християнства Київською Руссю в IX-X століттях принесло з собою нові обряди, легенди та релігійні уявлення, які також відобразилися в українському фольклорі. Велика кількість українських народних пісень, легенд і казок виникли в період нападів татарських та турецьких загарбників, які принесли з собою нові елементи культури та спричинили багато бойових легенд і героїчних оповідань. Епоха козацтва відображена у багатьох українських народних піснях, легендах та казках. Козацькі традиції та вірування знаходять своє відображення в українському фольклорі. З появою модернізації та індустріалізації українське суспільство зазнало значних змін. Проте, багато фольклорних традицій та обрядів все ще існують і зберігаються в українських селах і містах. Сучасні фольклористи та митці також активно вивчають і передають з покоління в покоління [2, с. 132].

Розвиток українського фольклору можна розглядати у формі етапів, які відображають основні періоди та характеристики його історії. На сьогодні можна виокремити ключові етапи розвитку українського фольклору:

1. Давні часи і дохристиянська епоха.
2. Київська Русь та період раннього середньовіччя.
3. Панування імперій та зовнішні впливи.
4. Епоха козацтва.
5. Модернізація та розвиток української літератури.
6. Сучасність.

У цей період давніх часів і дохристиянської епохи формувалися перші елементи українського фольклору, такі як міфи, легенди, обряди та пісні, пов'язані з природними явищами, віруваннями та обрядами поклоніння. У часи Київської Русі та періоду раннього середньовіччя з'являються перші письмові пам'ятки українського фольклору, такі як літописи та літописні повісті, які зберігають важливі міфологічні та історичні уявлення. Також в цей час формуються та розвиваються обрядові пісні та танці [4, с. 393].

Під час панування імперій та зовнішніх впливів український фольклор зазнав впливу різних культур, таких як польська, турецька,

татарська та інші, через війни, міграції та торгівлю. Цей період супроводжувався змішуванням та взаємодією різних культурних елементів. Козацька доба має великий вплив на український фольклор. Поширюються козацькі пісні, що відображають події того часу, а також формуються нові героїчні легенди та оповідання. У ХІХ-ХХ століттях розвивалася українська література, яка також вплинула на фольклор. Фольклорні мотиви та теми з'являлися в літературних творах, а також вивчалися та аналізувалися фольклористами.

У сучасний період український фольклор продовжує жити та розвиватися. Фольклорні традиції та обряди зберігаються, а також адаптуються до сучасних умов. Сучасні фольклористи, митці та дослідники активно працюють над збереженням та вивченням українського фольклору, а також його використанням у сучасній культурі. Ці етапи розвитку відображають складний та багатогранний шлях українського фольклору від давніх часів до сьогодення, що відтворює багатство та різноманітність культурної спадщини українського народу [8, с. 141].

Сучасний український фольклор постійно розвивається та перетворюється, відображаючи сучасні реалії та виклики. Інновації в сучасному фольклорі відбуваються на різних рівнях, від новаторських творчих підходів до використання традиційних елементів до використання нових медіа та технологій [1, с. 141]. Сучасні фольклористи та митці активно експериментують з різними жанрами та стилями, поєднуючи традиційні елементи з сучасними музичними та художніми напрямками. Наприклад, поява фольк-року, електро-фольк та інших експериментальних жанрів.

З появою цифрових медіа та інтернету відкриваються нові можливості для популяризації українського фольклору [10, с. 295]. Музиканти та митці можуть просувати свої твори через стрімінгові платформи, відеохостинги та соціальні мережі, а також створювати відеокліпи та анімації на основі фольклорних мотивів. Сучасні митці часто звертаються до традиційних фольклорних тем та мотивів, але інтерпретують їх у новому контексті. Це може включати сучасні варіанти обрядів, обробки традиційних пісень чи легенд, а також нові творчі підходи до розповіді історій. Сучасний фольклор відображає вплив глобалізації та культурного обміну. Митці поєднують українські традиції з елементами інших культур, створюючи нові форми виразу [5, с. 81].

Український фольклор має велике значення для громадян України з різних поглядів. Фольклор відображає традиції, цінності, вірування та спосіб життя українського народу. Вивчення та передавання фольклору сприяє зміцненню культурної ідентичності громадян України, підвищенню самосвідомості та національної гордості. Український фольклор є невід'ємною частиною національної спадщини. Він зберігає в собі тисячолітні традиції, легенди, пісні та обряди, що передаються з покоління в покоління. Вивчення та збереження фольклору допомагає зберегти пам'ять про минуле, передати її майбутнім поколінням [6, с. 72].

Фольклорні традиції часто стають основою для соціальної взаємодії та спільного життя громад. Фольклорні свята, пісні та обряди зближують людей, сприяють формуванню спільнот та встановленню міжособистісних зв'язків. Український фольклор є важливим елементом культурного обміну та взаєморозуміння між націями. Він представляє Україну на міжнародній арені та сприяє популяризації української культури за кордоном. Фольклор надихає сучасних митців та творців до творчості. Він є джерелом натхнення для музикантів, письменників, художників та інших творчих особистостей, які використовують фольклорні мотиви та теми у своїх роботах [7, с. 377].

Висновки. Український фольклор – це багатогранна та неповторна складова культурної спадщини нашої країни, яка має глибокі історичні корені та продовжує жити та розвиватися в сучасному світі. Його історія налічує тисячоліття, і кожен етап розвитку відображає складні процеси соціокультурної динаміки, змін та взаємодії різних культурних впливів. Сучасний український фольклор – це живий організм, який постійно трансформується та адаптується до нових умов і викликів. Він відображає сучасні реалії та відображає в собі інноваційні підходи, експерименти та творчість, що роблять його актуальним та привабливим для нового покоління. Проте він також зберігає та передає традиційні цінності, обряди та вірування, що є основою культурної ідентичності українського народу.

Український фольклор є важливим джерелом національної гордості та самоідентифікації громадян України. Вивчення та збереження фольклору сприяє зміцненню національної свідомості та розкриттю багатства та різноманітності культурної спадщини нашої країни. Тому важливо продовжувати досліджувати, популяризувати та передавати український фольклор майбутнім поколінням, щоб забезпечити його

невмирущий дух і живу спадщину для наступних поколінь. Загалом, український фольклор має велике значення як для індивідуального самовираження громадян, так і для формування національної ідентичності та спільного життя українського суспільства.

Література

1. Вишневецький О. Духовно-моральне виховання старших дошкільників засобами українського фольклору. *Загальна педагогіка та історія педагогіки*. 2016. С. 141.
2. Гнидка К. Фольклорні традиції як запорука збереження культурної самобутності народу в умовах глобалізації. *Культура України*. 2014. № 45. С. 132–140.
3. Кімакович І. Український фольклорний анекдот як гуманітарна цінність та гуманістичний ідеал: перспективи вивчення. *Народознавчі зошити*. 2010. № 1-2. С. 273–279.
4. Пастух Н., Харчишин О. Український фольклор як чинник етнічної ідентичності українців Республіки Молдова. *Народознавчі зошити*. 2011. № 3. С. 391–400.
5. Скориця Д., Шарова Т. Специфіка сучасної української дитячої літератури. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 4. С. 79–86.
6. Сорокіна О. Фольклорні твори як джерело з історії української еміграції ХХ століття. *Етнічна історія народів Європи*. 2015. № 45. С. 72–75.
7. Циганок О. Формування риторичної культури майбутніх учителів української мови і літератури в ході фольклорної практики. *Українські студії в європейському контексті*. 2023. № 7. С. 377–381.
8. Шарова Т. М. Історія української літератури I пол. ХІХ ст. Харків: Майдан, 2014. 247 с.
9. Ятищук О. Український фольклор як джерело історико-етнографічних знань. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2017. № 1(3). С. 140–145.
10. Sharov S., Gladkykh H., Sharova T. Blended learning: modern educational trend in Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1(105). С. 295–305.